

УДК 340.12.342.7.001.36

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.3.55>

ПРОЦЕСУАЛЬНЕ РІШЕННЯ ЩОДО УЧАСТІ СПЕЦІАЛІСТА ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ В РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВОПОРУШЕННЯ

Копча В.В.,

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінально-правової політики
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
ORCID: 0000 0001 9888 1464*

Копча В.В. Процесуальне рішення щодо участі спеціаліста під час проведення обшуку в розслідуванні кримінального правопорушення.

Вказується, на сьогодні питання, пов'язані з проведенням обшуку, зокрема щодо участі фахівців, регламентуються ч. 1 ст. 236 Кримінального процесуального кодексу України. Згідно з її положеннями, слідчий або прокурор з метою отримання допомоги у вирішенні питань, що потребують спеціальних знань, має право залучати до проведення обшуку спеціалістів. Незважаючи на те, що це право чітко закріплене у КПК України, в науковій спільноті не вщухають дискусії щодо доцільності й ефективності участі спеціалістів у проведенні цієї слідчої дії.

Стаття присвячена аналізу розуміння, щодо проведення розслідування в умовах сьогодення за фактами проведення обшуку важливою слідчо-розшуковою діяльністю, проведення якої сприятиме виконанню завдань кримінального провадження, є обшук. Законодавець правову підставу проведення обшуку закріпив у ст. 234 КПК України, у якій зазначено, що обшук проводять з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було одержане внаслідок його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб. З даного процесуального напрямку, обшук є одним із засобів доказування на початковому етапі розслідування цієї категорії кримінальних правопорушень. Саме тому організація та проведення обшуку, за результатами якого можливо отримати цінну інформацію, речі й предмети, які будуть слугувати доказом у кримінальному провадженні, мають ключове значення.

Виявлено, що з найважливіших умов успішного проведення обшуку є наявність повних і точних відомостей про шукані предмети, а також ретельна попередня підготовка до обшуку (збір орієнтуючих відомостей про об'єкти майбутнього обшуку й осіб, яких будуть обшукувати, правильний підбір учасників обшуку та підготовка необхідних технічних засобів).

Доведено, що в ході розслідування кримінальних проваджень, процесуальний порядок й організаційно-тактичні засади проведення обшуку достатньо ґрунтовно дослідили науковці з даного напрямку. Тому, з огляду на тематику нашого дослідження, пропонуємо висвітлити питання залучення спеціаліста під час проведення обшуку за фактами службового підроблення, що сприятиме професійному отриманню кримінально та криміналістично значущих інформаційних даних, які відповідають законодавчим вимогам.

Ключові слова: кримінальне право, криміналістика, криміналістична експертиза, розслідування щодо проведення обшуку, права людини.

Kopcha V.V. Procedural decision regarding the participation of a specialist during a search in the investigation of a criminal offense.

It is noted that, as of today, issues related to the conduct of searches, particularly concerning the involvement of specialists, are regulated by Part 1 of Article 236 of the Criminal Procedure Code of Ukraine. According to this provision, an investigator or prosecutor, in order to obtain assistance in matters requiring special knowledge, has the right to involve specialists in the conduct of a search. Despite this right being clearly enshrined in the Criminal Procedure Code of Ukraine, scholarly debate

continues regarding the appropriateness and effectiveness of involving specialists in the execution of this investigative action.

As established in the article, which is devoted to the analysis of understanding, regarding the conduct of an investigation in the present conditions on the facts of a search, an important investigative activity, the conduct of which will contribute to the fulfillment of the tasks of criminal proceedings, is a search. The legislator has fixed the legal basis for conducting a search in Art. 234 of the Code of Criminal Procedure of Ukraine, which states that a search is carried out in order to identify and record information about the circumstances of the commission of a criminal offense, to find an instrument of a criminal offense or property that was obtained as a result of its commission, as well as to establish the location of the wanted persons. From this procedural direction, a search is one of the means of evidence at the initial stage of the investigation of this category of criminal offenses. That is why organizing and conducting a search, the results of which may yield valuable information, items, and objects that will serve as evidence in criminal proceedings, is of key importance.

It has been found that the most important conditions for a successful search are the availability of complete and accurate information about the objects being searched, as well as thorough preliminary preparation for the search (collection of orientation information about the objects of the future search and the persons who will be searched, the correct selection of search participants and the preparation of the necessary technical means.

It has been proven that during the investigation of criminal proceedings, the procedural order and organizational and tactical principles of conducting a search have been thoroughly studied by scientists in this area. Therefore, given the subject of our study, we propose to highlight the issue of involving a specialist during a search for official forgery, which will contribute to the professional receipt of criminally and forensically significant information data that meet legislative requirements.

Key words: criminal law, forensics, forensic examination, investigation into the conduct of a search, human rights.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день дослідження фактів, щодо проведення обшуку, можна зазначити в ч. 1 ст. 236 КПК України, відповідно до якої з метою одержання допомоги з питань, що потребують спеціальних знань, процесуальними особами, а саме слідчий, прокурор для участі в обшуку має право запросити спеціалістів. Попри те, що в КПК України слідчому надано право залучати спеціалістів, у наукових колах постійно триває дискусія щодо важливості залучення спеціалістів до проведення обшуку.

Слід зазначити, що пошук викраденого та прихованого майна повинен бути завжди несподіваним для підозрюваних осіб, його слід проводити швидко й оперативно. Проте швидкість і раптовість обшуків не мають призводити до поспішності та зниження якості їх проведення, а негативні результати не повинні позначатися на намірі довести їх до логічного завершення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Однак слід ураховувати, що спеціалісти, яких залучають до проведення обшуку, не надають жодного письмового документа. Доречно в цій ситуації зауважити про працю Б.Б. Теплицького, О.М. Шрамка та В.В. Юсупова, які зазначали, що під час обшуку допомога обізнаної особи спеціаліста полягає у: використанні наукових і технічних засобів з метою пошуку, фіксації, вилучення криміналістично значущої інформації; обстеженні технічно складних об'єктів; попередній оцінці об'єктів; консультативній допомозі з питань, що вимагають спеціальних знань.

В правовій науці деякі напрями, а саме, щодо забезпечення високої якості проведення обшуку й отримання очікуваного результату слідчому необхідно залучати спеціалістів, причому різних галузей знань.

Як показує практика, всі операції та керівники окремих пошукових груп консультації та рекомендації науково-технічного спрямування, та як краще підготувати процесуальну дію; які прийоми, методи й засоби доцільно використовувати для виявлення, збирання, фіксації та попереднього дослідження доказів і допомогу щодо застосування криміналістичної техніки та пошукових приладів. Водночас фахівці можуть надавати допомогу в складанні планів, схем і креслень [1].

Однак слід ураховувати, що спеціалісти, яких залучають до проведення обшуку, не надають жодного письмового документа. Під час обшуку допомога обізнаної особи – спеціаліста – полягає у: використанні наукових і технічних засобів з метою пошуку, фіксації, вилучення криміналістично значущої інформації; обстеженні технічно складних об'єктів; попередній оцінці об'єктів; консультативній допомозі з питань, що вимагають спеціальних знань [2, с. 233].

Мета дослідження полягає в комплексному аналізі правової природи та процесуального порядку прийняття рішення про залучення спеціаліста під час проведення обшуку в межах досудового розслідування кримінального правопорушення, з урахуванням вимог чинного кримінального процесуального законодавства, практики його застосування, а також визначення напрямів удосконалення правового регулювання та практики реалізації відповідного процесуального інструменту.

Виклад основного матеріалу. За допомогою практичних навичок можна зазначити, що допомога спеціаліста в процесі обшуку слідчому зводиться до виявлення, вилучення шуканих об'єктів й інших речових доказів. Вона передбачає: пошук об'єктів обшуку; збирання інформації, що забезпечує подальше доведення приналежності знайдених об'єктів конкретній особі; виявлення, фіксацію та вилучення слідів, предметів, речовин, матеріалів, що будуть зазнавати експертного дослідження, а також зразків для порівняльного дослідження; проведення попередніх досліджень об'єктів у процесі обшуку з метою визначення їх приналежності до розслідуваної події та підозрюваної особи; кваліфіковане застосування науково-технічних засобів із зазначеною метою [3, с. 81].

Одним з процесуальних напрямів можна виділити обшук, це слідча розшукова дія, і залежно від залучення спеціалістів до його проведення можна виокремити декілька етапів такої дії: встановлення фактичних і юридичних підстав для проведення обшуку; підготовка до проведення; здійснення пошукових дій, спрямованих на виявлення підроблених документів, речей та предметів; вилучення об'єктів, які мають відношення до розслідування. Під час аналізу наукових думок і результатів анкетувань працівників правоохоронних органів визначено, що залежно від етапів обшуку в процесі розслідування службового підроблення спеціалістів залучали: за час підготовки до обшуку отримання консультацій та підготовка науково-технічних засобів; за час робочого етапу безпосередня участь у фото-, відеофіксації, огляд та аналіз наявної документації тощо; під час фіксації результатів обшуку правильний опис об'єктів пошуку з виокремленням певних ідентифікаційних ознак, складання протоколу.

Підтвердженням цього слугує і емпіричний матеріал, адже було з'ясовано, що під час проведення обшуку уповноважені особи зазнають складнощів щодо: фотографування; відеозйомки; вилучення необхідної документації, речей та предметів; пакування; опису в протоколі.

Наявність таких складнощів негативно позначається на якості проведення обшуку, а надалі і на отриманні належного його результату.

З метою якісного проведення обшуку слідчий повинен здійснити всі можливі заходи для його підготовки. Підготовчий етап обшуку охоплює: збирання та аналіз необхідної інформації, яка характеризує обшук особи: визначення особливостей займаної посади, профіль роботи підприємства, установи, організації; вивчення навичок, звичок, розпорядку дня службової особи та представника влади, обшук якої планують; дружні та професійні зв'язки; «можливості» особи в межах займаної посади; місце проведення обшуку: адреса, план приміщення, розмір і стан; розташування меблів, письмові, канцелярські столи, сейфи; особливості розшукуваних документів або предметів: найменування, характер документів, кількість, форма, характерні риси, найімовірніші місця їх знаходження, можливі прийоми маскування; розроблення тактичних планів: вибір часу проведення обшуку та способу проникнення до особи яка обшукується та приміщення, визначення кола й добір учасників обшуку, розподіл обов'язків та інструктаж; забезпечення охорони місця проведення обшуку й відшуканих документів, предметів, підготовка транспортних засобів; забезпечення групи науково-технічними засобами, з огляду на специфіку об'єкта обшуку, обставин [4, с. 48].

Практика показує, що слідчий може застосувати науково-технічні засоби під час проведення обшуку. У ч. 10 ст. 236 КПК України передбачено, що обшук житла чи іншого володіння особи на підставі ухвали слідчого судді в обов'язковому порядку фіксують за допомогою аудіо- та відеозапису [5, с. 370].

Практика проведення обшуку засвідчує, що обшук проводять із використанням: лише відеофіксації; фото-відеофіксації. Здійснити фото-відеофіксацію майже неможливо за участю одного спеціаліста. У практичній діяльності проглядається тенденція застосування фото- відеофіксації працівниками слідчих й оперативних підрозділів. Як вказує практична діяльність, що КПК України безпосередньо не визначає категорії осіб, яким надано таке право. Інша категорія правників вважають, що застосовувати науково-технічні засоби на належному рівні можуть лише залучені спеціалісти.

Правовою процедурою можна застосувати засоби які необхідно слідчому достатньо своїх професійних знань і навичок. Якщо ж через певні причини слідчий вважає, що його професійних знань і навичок недостатньо, наприклад, для відеозйомки, він використовує допомогу спеціаліста [6, с. 178].

Судова практика також досить акцентує увагу на матеріалах відеозапису та їх використанні в кримінальному провадженні. Зокрема, у кримінальному провадженні з дослідженого безпосередньо в судовому засіданні відеозапису проведеного обшуку вбачається, що під час його проведення у квартирі або в будь якому приміщенні знаходилося чимало осіб, камера всіх присутніх не охоплює, поняті постійно перебувають в одному місці, натомість в інших кімнатах вільно пересуваються та проводять обшук кілька працівників поліції, постійно перебуває в кайданках, що засвідчує його фактичне затримання вже в період проведення обшуку, однак його права як затриманому не роз'яснено, як і право не свідчити проти себе, хоча в процесі проведення обшуку останньому постійно ставлять питання, на які він відповідає, чим порушено право останнього на захист. Відеофіксацію цієї слідчої дії проведено лише частково, оскільки немає записів щодо вилучення речей, виявлених під час обшуку [7].

Щодо вивчення й узагальнення матеріали фото-відеофіксацій обшуків, на підставі чого визначили помилки, яких найчастіше припускаються під час його проведення: нечітке зображення предметів, неправильний ракурс зйомки, неправильне розміщення предметів у кадрі; незнання прийомів криміналістичної фотографії та відеозапису; несвоєчасне переведення камери на важливі об'єкти тощо.

З практичної роботи, щодо кримінального провадження наданий стороною обвинувачення на підтвердження винуватості у вчиненні опору працівникам поліції диск з відеозаписами проведення обшуку в господарстві останнього був відтворений під час судового розгляду. У процесі відтворення диска встановлено, що відеозапис не відтворює чіткої картини подій, що відбулися відеозйомку проведено в темну пору доби, а тому під час відтворення диска нічого не видно, лише фрагменти об'єктів, осіб, чути чийсь голоси, нецензурну лайку якоїсь жінки [8, с. 98].

У таких ситуаціях суд стає на сторону захисту й визнає докази недопустимими. На цьому акцентувати, що недотримання процесуальної форми збирання та дослідження доказів призводить до порушення прав громадян і може позбавити дані, отримані під час слідчо розшукових дій, доказового значення [9, с. 146].

Це вкотре засвідчує необхідність залучення декількох спеціалістів з метою повного й об'єктивного фіксування перебігу та результатів обшуку.

У процесі обшуку часто застосовують лупи, мікроскопи, альтернативні джерела освітлення, вимірювальну техніку, роботу з комп'ютерною технікою тощо. Водночас знання та навички щодо застосування цих предметів мають лише відповідні спеціалісти.

Під час розслідування службового підроблення об'єктами пошуку й вилучення під час обшуку є електронна інформація та комп'ютерні засоби. А знання та вміння щодо виявлення, фіксації та вилучення їх мають відповідні спеціалісти. Спеціаліст визначає особливості комп'ютерного середовища, допомагає оглядати функціональну частину комп'ютера й зовнішні носії даних, а також технічну документацію [10, с. 370].

З даного питання можна залучати фахівця в галузі комп'ютерних технологій на всіх етапах розслідування злочинів, пов'язаних із використанням комп'ютерної техніки. А щоб цей процес був максимально ефективним, слід залучати постійний контингент фахівців, з якими доцільно укласти угоду про співпрацю та оплату такої роботи [11, с. 50].

Під час розслідування службового підроблення, з метою дослідження комп'ютерної техніки, на якій виготовляли підроблені документи, залучення спеціаліста з комп'ютерної техніки відбувається з метою: виявлення комп'ютерної техніки серверів інформації, електронних накопичувачів, відеореєстраторів тощо; допомоги в належному збереженні інформації на електронних пристроях і попередження спроб дистанційного видалення електронних документів й інформації; належного попереднього огляду комп'ютерної техніки, виявлення на ній інформації та електронних документів, які матимуть значення в кримінальному провадженні; опису в протоколі та вилучення зазначеної комп'ютерної техніки для подальшого проведення експертизи, висновків якої буде слугувати доказом у кримінальному провадженні.

Із цього приводу інформація, яку зберігають у комп'ютері кримінальна інформація, дає змогу слідчим органам у більшості випадків висунути винним особам звинувачення або ж вона має

орієнтуюче значення для розшуку злочинців, достовірного встановлення механізму легалізації відмивання доходів, отриманих злочинним шляхом [12, с. 75].

Щодо допомоги спеціаліста полягатиме в огляді вебсторінок і вебсайтів, акаунтів користувачів у соціальних мережах задля подальшого зберігання та роздрукування скриншоту з криміналістично значущою інформацією. Огляд вебсторінки, на якій розміщено сайт певної компанії, з проведенням подальшого експертного дослідження у сфері телекомунікації дає змогу вивчити зміст інформації стосовно діяльності певних суб'єктів, які мають відношення до події кримінального правопорушення, а також зафіксувати IP адресу комп'ютерного обладнання, з якого здійснювали управління вебсайтом, і визначити Інтернет-провайдера, який надавав доступ до вебсайту [13].

З метою запобігання неправильному вилученню комп'ютерно-технічних об'єктів і підвищення якісної значущості висновку експерта як джерела доказу в кримінальному провадженні визначаються вимоги, які необхідно враховувати під час обшуку, зокрема:

а) для дослідження інформації, що міститься на комп'ютерних носіях, вилучають комп'ютерний носій інформації, а також комп'ютерний комплекс, до складу якого належить досліджуваний носій інформації. У деяких випадках можна обмежитися наданням тільки комп'ютерного носія інформації;

б) предмети дослідження надають в окремих упаковках, що унеможливають доступ до носіїв інформації безпосередньо, підключення системного блока до мережі живлення, включення пристрою. Такі об'єкти дослідження, як мобільні телефони, планшетні комп'ютери, GPS навігатори, смартгодинники, відеореєстратори тощо, надають в окремих упаковках (бажано в картонних коробках), що унеможливають випадкове або навмисне ввімкнення пристрою в упаковці;

в) для встановлення відповідності програмних продуктів певним параметрам бажано одразу зробити копію досліджуваного програмного продукту або програмного коду, а також вилучити технічну документацію до них;

г) специфічні об'єкти дослідження, такі як відеореєстратори, смартфони, планшетні комп'ютери, обов'язково вилучають із блоками живлення, а також, за можливості, з інформацією про паролі доступу (кодами доступу до панелі адміністрування), даними графічних ключів, цифрових PIN-кодів [14, с. 119].

Проведення розслідування службових підроблень нерозривно пов'язано з виявленням, оглядом і вилученням офіційних та неофіційних документів. Саме тому в процесі обшуку за цими фактами необхідно зосередити увагу на документи, однак виокремити з масиву ті, які матимуть доказове значення в кримінальному провадженні, надзвичайно складно. Допомогу може надати залучений спеціаліст, який є фахівцем у цій сфері. Зокрема, у процесі обшуку за фактами службового підроблення, залежно від ситуації, виявленню та вилученню підлягають усі документи, на підставі яких здійснювала діяльність уповноважена службова особа. Серед таких документів є: установчі документи; реєстраційні документи (свідоцтво про державну реєстрацію; реєстраційна картка тощо; накази, розпорядження про призначення на посади та звільнення з посад; відомості про банківські рахунки; картки зі зразками підпису тощо. У більшості випадків обшук проводять за місцем виконання службових обов'язків, одночасно проводять обшуки й за місцем проживання службової особи, її родичів, знайомих, в інших володіннях особи, дача, гараж, транспортний засіб тощо.

До прикладу, у кримінальному провадженні було вилучено документи, серед яких: заява про отримання ліцензії на провадження будь-якої діяльності відомості про виробничо-технічну базу, склад працівників за професійним і кваліфікаційним рівнями, технологію виробництва, інформаційно-правове нормативно-технічне забезпечення, наявну систему контролю якості виконаних робіт, виконані заявником будівельно-монтажні роботи опис документів, що додані до заяви про отримання ліцензії на провадження діяльності з будівництва довіреність інших відповідних додатків і документів [15, с. 124].

Для встановлення, чи є виявлений під час обшуку предмет чи документ засобом, знаряддям кримінального правопорушення, має інші причиново-наслідкові зв'язки з подією кримінального правопорушення, необхідно цей предмет чи документ ретельно оглянути. Тобто в межах проведення такої слідчої розшукової дії, як обшук, проводять діяльність з огляду, яку теж відображають у процесуальних документах у кримінальному провадженні.

Про те, що документи є базовою ланкою в кримінальних провадженнях за фактами службового підроблення, зазначають як науковці, так і практики. Водночас практика розслідування службово-

го підроблення засвідчує складнощі, що постають під час доказування таких фактів. Наприклад, під час проведення обшуку органи досудового розслідування мають складнощі в частині забезпечення використання документів у системі доказування, усунути які можна шляхом розв'язання таких тактичних завдань: визначення переліку категорій документів, у яких відображено обставини організації торгів і визначення їх переможця, а також фінансово-господарських операцій щодо здійснення процедури закупівлі встановлення місця ймовірного знаходження документів різних категорій; обрання процесуальної форми вилучення документів, які мають значення для кримінального провадження; залучення осіб, які будуть надавати допомогу у визначенні кола документів, що вилучають [16, с. 426].

Саме тому під час обшуку за фактами службового підроблення, попри досвід роботи слідчого, важливе значення має консультативна допомога різногалузевих спеціалістів економістів, бухгалтерів, почеркознавців, які нададуть допомогу щодо призначення документів, їх невідповідності чи відсутності певних частин, значення специфічної термінології, порушення порядку складання, встановлення можливих ознак фальсифікації тощо.

Значущою для розслідування службового підроблення є обґрунтована позиція вчених про те, що під час виконання завдання із залученням осіб, які будуть надавати допомогу у визначенні кола документів, що вилучають, потрібно керуватися тим, що найкраще такою інформацією володіють, зокрема, працівники органів Державної фінансової інспекції, які мають досвід проведення перевірок здійснення державних закупівель. Залучення таких працівників може супроводжуватися організаційними ускладненнями, які полягають у тому, що органи Держфінінспекції мають власну планову роботу, завдання, тож не бажають відволікати своїх спеціалістів від їх виконання. Тому питання залучення відповідних спеціалістів доцільно реалізувати через використання повноважень прокурора, який здійснює процесуальне керівництво кримінальним провадженням. У крайньому разі слідчому можна отримати хоча б консультацію в досвідченого фахівця Держфінінспекції [17, с. 66].

Участь спеціаліста-бухгалтера також має ключове значення в процесі розслідування службового підроблення. Із цього приводу можна зазначити, що під час проведення обшуку на робочих місцях слідчий може одержати від спеціаліста-бухгалтера відповіді на такі запитання: вид виявленого документа; до чиєї компетенції належить його складання; де звичайне місце зберігання цього документа; де можуть зберігатися інші примірники виявленого документа або інші пов'язані з ним документи тощо [18].

Будь-який спеціаліст може спрямувати увагу слідчого тільки за безпосередньої участі в слідчо-розшуковій дії. Спеціаліст часто повідомляє нові, недостатньо або зовсім не відомі слідчому відомості, які суттєво позначаються на подальшому розслідуванні. Зіставлення неофіційних записів взаєморозрахунків з порівнювальними відомостями, актами інвентаризації, зведеними звітами й іншими бухгалтерськими документами може допомогти слідчому точніше встановити розміри матеріального збитку та правильно розмежувати матеріальну відповідальність окремих осіб.

Поширеною проблемою в процесі обшуку є правильна фіксація вилучених об'єктів і складання протоколів. Непоодинокими є випадки, коли слідчі на завершальному етапі не зазначають у протоколі осіб, які були залучені до процесу обшуку. Такі помилки призводять до визнання результатів обшуку недопустимими. Навіть сторона обвинувачення не заперечувала цього факту. Водночас зі змісту протоколу обшуку від 4 листопада 2016 року вбачається, що в ньому бракує відомостей про присутність зазначених вище осіб під час проведення цієї дії, протокол ними не підписаний як учасниками процесуальної дії. Крім того, зазначення в протоколі неповних відомостей про учасників слідчої дії є неприпустимими. Ці обставини в сукупності однозначно засвідчують порушення правил складання протоколу СРД – обшуку, а тому викликає в суду сумніви щодо дійсності та вірогідності викладених у цьому протоколі відомостей.

Саме тому зазначення всіх учасників обшуку має бути обов'язковим з метою недопущення можливостей його оскарження.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що в процесі розслідування службового підроблення проведення обшуку є необхідним майже в кожному кримінальному провадженні задля пошуку документів, що підтверджують домовленість між постачальником і замовником, зловживання з боку вищого керівництва, чернетки з відомостями про вчинення кримінального правопорушення, комп'ютерної техніки, грошових коштів, отриманих протиправним шляхом, рахунків тощо. Для ефективного розслідування кримінальних правопорушень за фактами службового підроблення

необхідним є комплексний підхід. Під час проведення обшуку для отримання максимально повної криміналістично значущої інформації необхідним є залучення групи різногалузевих спеціалістів, функції яких будуть залежати від етапів проведення обшуку. На проведення обшуку в провадженнях про службове підроблення доцільно запрошувати фахівців у галузі економіки та бухгалтерського обліку для використання їх як консультантів для виявлення, збирання, огляду бухгалтерських документів. Крім того, фахівці з комп'ютерної техніки допоможуть вилучи цифрову інформацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. Верховна Рада України: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
2. Кулик С.С. Особливості обшуку під час досудового розслідування привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 233.
3. Чаплинський К.О. Тактика проведення окремих слідчих дій: монографія. Дніпропетровськ: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2006. С. 81.
4. Участь спеціаліста у проведенні слідчих (розшукових) дій під час розслідування корупційних злочинів: метод. рек. сост. Б.Б. Теплицький, О.М. Шрамко, В.В. Юсупов. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2019. С. 48.
5. Криміналістична техніка: навч. посіб. А.В. Кофанов, В.В. Арешонков, П.Д. Біленчук та ін.. Київ: КИЙ, 2009, С. 370.
6. Бондаренко Д.А. Розслідування зловживань владою або службовим становищем та перевищень влади або службових повноважень (криміналістична характеристика та початковий етап розслідування): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2009. С. 178.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. Верховна Рада України: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
8. Лазебний А.М. Використання спеціальних знань при розслідуванні кримінальних правопорушень проти громадського порядку: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Ірпінь, 2016. С. 98.
9. Татаров О.Ю. Досудове провадження в кримінальному процесі України: теоретико-правові та організаційні засади (за матеріалами МВС): *монографія*. Київ: ПРОМІНЬ, 2012. С. 146.
10. Криміналістична техніка: навч. посіб. А.В. Кофанов, В.В. Арешонков, П.Д. Біленчук та ін.. Київ: КИЙ, 2009. С. 370.
11. Стратонов В.М., Захарченко С.О. Слідчі огляди по злочинах, скоєних з використанням комп'ютерної техніки. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2003. Вип. 24. С. 50.
12. Бідняк Г.С. Теорія і практика використання спеціальних знань при розслідуванні шахрайств: монографія. Дніпро: ДДУВС, 2019. С. 75.
13. Вирок Володарського районного суду Донецької області від 10 черв. 2020 р. у справі № 222/681/19, провадження № 1-кп/222/50/2020. Єдиний державний реєстр судових рішень: сайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89707417>.
14. Медянцев А.М. Розслідування злочинів, що вчиняються у сфері державних закупівель: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2015. С. 119.
15. Медянцев А.М. Розслідування злочинів, що вчиняються у сфері державних закупівель: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Одеса, 2015. С. 124.
16. Волобуєв А.Ф. Наукові основи комплексної методики розслідування корисливих злочинів у сфері підприємництва: дис. д-ра юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2001. 426 с.
17. Дондик Н.Я. Спеціальні бухгалтерські знання та їх застосування під час розкриття та розслідування бухгалтерських злочинів: монографія. Київ: Атіка, 2007. С. 66.
18. Вирок Бориспільського міськрайонного суду Київської області від 19 листоп. 2019 р. у справі № 359/3474/17, провадження № 1-кп/359/76/2019. Єдиний державний реєстр судових рішень: сайт. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85719596>.